

Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpano Loviisan kaupungissa

KSL 01.03.2022 § 28
376/12.01.02/2022

Valmistelijat

sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja Kirsi Kinnunen, puh 0440 555 250
ja kouluspäällikkö Timo Tenhunen, puh 0440 555 332

Oppivelvollisuuslaki

Oppivelvollisuuslaki (1240/2020) astui voimaan 1.8.2021. Hakuvelvoite ja perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuuta koskevat säännökset astuivat kuitenkin voimaan jo 1.1.2021. Hakuvelvoite koskee oppivelvollisia, jotka ovat päättäneet perusopetuksen suorittamisen kuluvan kevätlukukauden päättyessä (vuonna 2021 pääsääntöisesti vuonna 2005 syntyneet).

Oppivelvollisuuden tavoitteena on turvata kaikille elämässä ja yhteiskunnassa tarpeellinen perusosaaminen ja sivistys sekä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia kehittää itseään kykyjensä ja tarpeidensa mukaisesti. Lisäksi oppivelvollisuuden tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä lasten ja nuorten hyvinvointia.

Oppivelvollisuuslain 2. §:n mukaan oppivelvollisuus alkaa perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun lukuvuoden alkaessa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy

- mikäli lapselle ei ole vammaisuuden tai sairauden vuoksi myönnetty pidennettyä oppivelvollisuutta
- kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai
- kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla tai ulkomailla suoritetun koulutuksen.

Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös lukiokoulutuksen oppimäärällä perusopetuksen jälkeen. Lisäksi oppivelvollisuutta voi suorittaa

- perusopetuksen lisäopetuksessa (31.7.2022 saakka)
- lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka)
- tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (1.8.2022 alkaen)
- työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA-koulutus)
- kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa
- aikuisten perusopetuksessa
- kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Asuinkunnan ja opetuksen järjestäjän tehtävät

Oppivelvollisten asuinkunnalle sekä perusopetuksen järjestäjille säädetyt uudet tehtävät rahoitetaan kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kautta. Kunnan peruspalveluiden valtionosuuslain mukaisesti uudet tehtävät korvataan kunnille sataprosenttisena valtionosuutena. Valtiovarainministeriön myöntämä valtionosuus on kokonaisuudessaan saajalleen yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole miltään osin korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen.

Laki oppivelvollisuudesta koskee kaikkia niitä perusopetuksen oppilaita, jotka ovat 1.1.2021 jälkeen oppivelvollisina perusopetuksessa. Oppivelvollisuus päättyy, kun opiskelija täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon tai vastaavan ulkomaisen koulutuksen. Oppilaat, jotka eivät saavuta perusopetuksen päättötodistusta laissa säädetyssä ajassa, tulee ohjata tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen, esimerkiksi aikuisten perusopetukseen tai muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen. Opetuksen järjestäjän tulee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa miettiä nuorelle parhaiten soveltuva koulutuspolku.

Asuinkunnalla on viimesijainen ohjaus- ja valvontavastuu. Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu päättyy sekä siirtyy koulutuksen järjestäjälle, kun oppivelvollinen on aloittanut koulutuksessa.

Oppivelvollisuuslain mukainen ilmoitusvelvollisuus (§ 11) syntyy

1. kun perusopetuksen tai nivelvaiheen koulutuksen päättänyt oppivelvollinen ei ole ennen oppivelvollisuuden tarkistuspäivää, jonka Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain, mennessä aloittanut oppivelvollisuuskoulutuksessa
2. kuukauden kuluttua opintojen päättymisestä, jos opinnot ovat päättyneet muulloin kuin kevätlukukauden lopussa
3. kun oppivelvollinen keskeyttää opinnot ja ei ole aloittanut uusia opintoja
4. koulutuksen järjestäjä on tehnyt päätöksen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä toistaiseksi.

Asuinkunnan uutena tehtävänä oppivelvollisuuslain mukaisesti on nuoren kokonaistilanteen ja tuen tarpeen selvittäminen yhdessä oppivelvollisen ja tämän huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa. Nuorta ohjataan hakeutumaan soveltuvaan koulutukseen, tarvittaessa muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin (esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut). Tarvittaessa nuorta ohjataan hakemaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä, mikäli hän ei ole koulunkäyntikuntoinen.

Oppivelvollisuuslain 7. §:n mukaan päätöksen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä tekee joko koulutuksen järjestäjä tai oppivelvollisen asuinkunta. Asuinkunta tekee myös päätöksen tarvittaessa opiskelupaikan osoittamisesta (oppivelvollisuuslain 15. §).

Tosiasiallinen asuinkunta on yleensä väestörekisterin mukainen kotikunta. Se kuitenkin voi jossain tilanteissa olla myös joku muu esimerkiksi oppilaitokselle ilmoitettu osoite tai muu ilmoitettu asuinpaikkatieto. Ratkaisevaa on se, missä nuori aikoo opintojensa keskeytymisen jälkeen asua. Jos ilmenee, että ilmoitus on tehty väärälle kunnalle, on ilmoituksen saaneen kunnan siirrettävä tieto toimivaltaiselle kunnalle eli oppivelvollisen kotikunnalle, jos muuta tietoa ei ole saatavilla.

Ohjaus- ja valvontavastuussa olevalla koulutuksen järjestäjällä ja kunnalla on oppivelvollisuuslain 23. §:n mukaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada oppivelvollisuuslaissa säädettyjen tehtäviensä toteuttamiseksi seuraavat välttämättömät tiedot toiselta koulutuksen järjestäjältä tai kunnalta:

- oppivelvollisen hakeutumisesta

- opiskelupaikan saamisesta ja vastaanottamisesta
- opintojen aloittamisesta ja keskeyttämisestä sekä oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä.

Terveystilaan liittyvissä asioissa tietojen saanti tapahtuu oppivelvolliselta itseltään tai hänen huoltajalta. Kun oppivelvollinen on ilman opiskelupaikkaa, hän ei ole oppilas- tai opiskeluhuollon piirissä.

Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

Oppivelvollisuuslain 7. §:n mukaan oppivelvollisella on oikeus keskeyttää hakemuksella oppivelvollisuuden suorittaminen määräajaksi

1. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi
2. äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajaksi (käytännössä vanhempainrahakausi)
3. vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen osallistuu oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan koulutukseen ulkomailla tai hänen muutoin voidaan katsoa suorittavan oppivelvollisuutta ulkomailla oleskelun aikana
4. oppivelvollisuuden suorittamisen estävän elämäntilanteeseen liittyvän muun painavan syyn vuoksi.

Oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan keskeyttää toistaiseksi, jos 1. kohdassa tarkoitettu este on luonteeltaan pysyvä. Ennen päätöksen tekemistä tulee selvittää, onko oppivelvollisuuden suorittaminen 1. ja 4. kohdassa (sairaus/vamma, vaikea elämäntilanne) tarkoitetuissa tilanteissa mahdollista yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten avulla. Keskeyttämisperusteet koskevat kaikkea oppivelvollisuuskoulutusta, myös perusopetusta. Päätös oppivelvollisuuden keskeyttämisestä tehdään hakemuksesta ja tehtävästä päätöksestä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus aluehallintovirastolle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tarvittaessa oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä on valitusoikeus hallinto-oikeuteen.

Opiskelupaikan osoittaminen

Oppivelvollisuuslain 15. §:n mukaan asuinkunnan on tehtävä päätös opiskelupaikan osoittamisesta kahden kuukauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta. Oppivelvollista ja hänen huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa sekä koulutuksen järjestäjää, jonka opiskelijaksi oppivelvollinen ollaan osoittamassa, on kuultava ennen asian ratkaisemista. Opiskelupaikan osoittamista koskeva päätös on annettava tiedoksi oppivelvolliselle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle sekä koulutuksen järjestäjälle.

Oppivelvollisen on aloitettava opinnot hänelle osoitetussa opiskelupaikassa viipymättä. Opiskelupaikan osoittamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön vailla lainvoimaa olevana. Tehtävään päätökseen opiskelupaikan osoittamisesta on muutoksenhakuoikeus. Oikaisuvaatimus tehdään aluehallintovirastolle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä on valitusoikeus hallinto-oikeuteen.

Opiskelupaikka osoitetaan lähimmästä soveltuvasta oppilaitoksesta. Oppilaitos voi olla myös toisen kunnan alueella. Asuinkunnalla ei ole koulutuksen järjestämis- tai hankintavelvollisuutta. Opiskelupaikan osoittamisessa tulee ottaa huomioon alueen koulutustarjonta, oppivelvollisen kodin ja oppilaitoksen välinen etäisyys ja kulkuyhteydet, erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen tarve, oppivelvollisen

henkilökohtaiset toiveet sekä perusopetuksen opetuskieli tai henkilökohtaiset toiveet ja valmiudet.

Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu Valpas

Opetushallitus on rakentanut sähköisen palvelun Opintopolun kokonaisuuden yhteyteen. Palvelun nimi on Valpas. Oppivelvollisuutta valvovat virkailijat voivat seurata oppijan tilannetta koko oppivelvollisuusiän ajan. Valpas-palvelun toiminta-ajatukseksi on tukea vastuuketjua, jossa oppivelvollinen saatetaan ohjaus- ja valvontavastuulle seuraavalle, jotta oppivelvollisen oppivelvollisuuden ajan on joku taho, joka valvoo oppivelvollisuuden toteutumista. Sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja on tehnyt viranhaltijapäätöksen (7.6.2021 § 25) pääkäyttäjäoikeuksien antamisesta kuntapääkäyttäjän ja koulutuksenjärjestäjän Valpas-yhteyshenkilöille. Päätöstä tarkistetaan tarvittaessa.

Oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvä tehtävä- ja vastuujako Loviisan kaupungissa

Oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä taho asuinkunnassa vastaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus- ja valvontatehtävistä. Loviisan kaupungin koulutuksen vastuualueella oppivelvollisuuden laajenemiseen liittyvät velvollisuudet on suunniteltu järjestettävän seuraavasti:

Hallintosääntö (KV 16.6.2021 § 46) sisältää seuraavaa:

Asianomainen koulutusjaosto (29 § 2) käyttää kasvatusta ja sivistyslautakunnan päätösvaltaa asiassa, jossa kyseessä on vain oman kieliryhmän oppilaitoksia tai koulutusta koskeva asia. Suomenkielinen ja ruotsinkielinen koulutusjaosto päättää muun muassa

- oppilaan siirtämisestä erityisen tuen piiriin vastoin huoltajien suostumusta
- oppilaan tai opiskelijan erottamisesta määräajaksi, oppilaan tai opiskelijan erottamisesta ja oppilaan tai opiskelijan opiskeluoikeuden epäämisestä rikostutkinnan ajaksi.

Koulutuspäällikkö (37 § 4)

- päättää oppilaan siirtämisestä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin
- osoittaa lähikoulun kasvatusta ja sivistyslautakunnan päättämien oppilaaksiottoalueiden mukaisesti
- päättää hakemuksesta laajennetun oppivelvollisuuden piirissä olevan maksuttomuuden pidentämisestä.

Seuraavat hallintosääntöön lisättävät ehdotukset eivät ole esityslistaa lähettäessä hallintosäännössä. Koulutuspäällikön toimivaltaan on ehdotettu lisättäväksi päätösvalta seuraavissa asioissa:

- päättää oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä, jos oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelija
- päättää opiskelupaikan osoittamisesta oppivelvolliselle
- päättää lukion opiskelijan matka- ja majoituskorvauksista.

Perusopetuksen rehtori (37 § 5)

- päättää oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä ja ilmoittaa toistaiseksi tehtävästä keskeyttämisestä oppivelvollisen asuinkunnalle
- laatii suunnitelman oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen ajaksi
- katsoo oppivelvollisen eronneeksi
- ottaa opiskelijaksi oppilaitokselle osoitetun oppivelvollisen.

Lukion rehtori (37 § 6)

- päättää oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä ja ilmoittaa toistaiseksi tehtävästä keskeyttämisestä oppivelvollisen asuinkunnalle
- laatii suunnitelman oppivelvollisuuden suorittamisesta määräaikaisen erottamisen aikana
- katsoo oppivelvollisen eronneeksi
- ottaa opiskelijaksi oppilaitokselle osoitetun oppivelvollisen.

Hallintosäännössä mainitun lisäksi on syytä todeta seuraavaa:

Kasvatus- ja sivistyslautakunta edustaa Loviisaa asuinkuntana ja

- vastaa oppivelvollisuuteen liittyvän ohjaus- ja valvontavastuun järjestämisestä
- valvoo muissa kunnissa toisella asteella ja nivelvaiheen koulutuksessa opiskelevia loviisalaisia oppivelvollisia
- vastaa oppivelvollisuuden keskeyttäneiden ohjauksesta.

Asianomaisen koulutusjaosto päättää

- tutkintapyynnön tekemisestä huoltajan oppivelvollisen valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä.

Perusopetuksessa

- opintojen edistymisen seurannasta vastaa luokanvalvoja
- perusopetuksesta toisen asteen tai nivelvaiheen koulutukseen hakeutumisen seurannasta vastaa oppilaanohjaaja
- toisen asteen tai nivelvaiheen koulutuksen opiskelupaikan saamisen, vastaanottamisen ja aloittamisen seurannasta vastaa oppilaanohjaaja
- huoltajan anomuksen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä käsittelee rehtori: huoltaja voi anoa lupaa oppivelvollisuuden keskeyttämiseen 9. vuosikurssin lopussa ennen 2. asteen opintoihin siirtymistä
- ilman opiskelupaikkaa jääneiden oppivelvollisten ohjauksesta vastaa oppilaanohjaaja.

Lukiassa

- laajennetun oppivelvollisuuden ja maksuttomuuden piiriin kuulumisen tarkistaa rehtori
- oppivelvollisuuden pidentämisestä päättää rehtori
- opintojen edistymisen seurannasta vastaavat ryhmänohjaaja ja oppilaanohjaaja
- huoltajan anomuksen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä käsittelee rehtori
- opinnot keskeyttävän opiskelijan ohjauksesta vastaavat oppilaanohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä
- valmistuneen opiskelijan jälkiohjauksesta vastaavat oppilaanohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä.

Täysi-ikäisen opiskelijan jälkiohjauksesta vastaa etsivä nuorisotyöntekijä.

Käytännön tasolla oppilaanohjaaja voi tarvittaessa koota avukseen moniammatillisen ohjausryhmän. Ohjausryhmään kuuluvat

- oppilaanohjaaja
- etsivä nuorisotyöntekijä
- koulukuraattori
- koulupsykologi
- terveydenhoitaja
- sosiaalityöntekijä
- ja tarvittaessa maahanmuuttokoordinaattori.

Esittelijä	Sivistys- ja hyvinvointikeskuksen johtaja Kirsi Kinnunen
Ehdotus	Kasvatus- ja sivistyslautakunta hyväksyy oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon Loviisan kaupungissa edellä esitetyn suunnitelman mukaisesti.
Päätös	Kasvatus- ja sivistyslautakunta hyväksyi oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon Loviisan kaupungissa edellä esitetyn suunnitelman mukaisesti.
